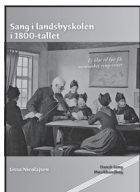

Hoveddelen på omkring 350 sider består af selve kataloget med i alt 7163 poster. Kataloget er bygget op efter samlingernes placering, fx er det første arkiv i selve byen New York arkivet fra American Composers' Alliance. Her får man arkivets kontaktoplysninger og nogle få sætninger om institutionens og arkivets art. Derefter følger udvalgte personakter, indledt med nogle få biografiske oplysninger om i første tilfælde Hermann Berlinski, og derefter følger en række poster, opdelt i korrespondance (en post for al hans korrespondance 1952-1990), officielle dokumenter (to poster med resume af dokumentets indhold) og biografisk materiale (tre poster, der indeholder hhv. programhæfter og værkfortegnelser).

Afgørende er naturligvis brugbarheden. Et prøveopslag på Béla Bartók viser, at han er nævnt 12 steder foruden to gange i indledningen. Af de 12 opslag er de otte til selve katalogen, resten vedrører de publicerede dokumenter. Allerede første opslag på s. 18 viser, at det ville have været en fordel, hvis det havde været fremhævet, hvor Bartók er hovedperson. Her lander man midt i en liste over André Singers brevveksling, hvor Bartók alene er nævnt i stikordene til et brev fra Richard Hauser fra 1948 under punktet Z: Zeitgeschehen. Kun to opslag berører Bartók direkte, hvor den ene er henvisningen til Béla Bartók Papers på Columbia University, der refereres over tre sider, og den anden hans breve i arkivet fra League of Composers. Et tredje opslag viser hen til et par breve, Joseph Szigeti har skrevet på Bartóks vegne. I dokumentdelen er gengivet to breve fra Bartók og han er nævnt i forbifarten i et tredje. Alene de opslag, jeg her har gjort, kunne i en elektronisk udgave være foretaget langt hurtigere, og der kunne løbende opdateres med nye opdagelser, hvor denne bog er begrænset af sin redaktions slutdato i foråret 2004.

Man må overveje, om ikke tiden er ved at løbe fra at publicere den slags på tryk. Den konsekvens har man i hvert fald draget i et beslægtet projekt på dette område, der er udsprunget af eksilforskningsmiljøet på Universitetet i Hamburg, som i 2006 har åbnet netstedet Lexikon verfolgter Musiker und Musikerinnen der NS-Zeit (<http://cmslib.rz.uni-hamburg.de/lexm/content/home.xml>). Titlen er bevidst valgt for ikke at indsnævre sig til flygtede musikere og dermed på forhånd at udelukke centrale grupper af forfulgte. Stedet er under opbygning, og man kan fx ikke lave et opslag på Bartók, men allerede nu ligger der en bibliografi med 2771 henvisninger og flere hundrede biografier. Det er dog ikke en udgivelse, der på nogen måde gør Horst Webers og Stefan Drees' arbejde overflødigt. Det er uanset publikationsform uhyre vigtigt, at der nu for første gang findes en samlet registrering og indholdsbeskrivelse af primærkilder. Det er utrolig væsentligt, at nogen laver den slags bibliografisk arbejde, der gør det muligt at gå målrettet til de rigtige samlinger i New York, og ikke mindst at undgå at gå forgæves til alle dem, hvor der ikke er noget at finde.

Michael Fjeldsøe

Lissa Nicolajsen, *Sang i landsbyskolen i 1800-tallet*
Herning: Folkeskolens Musiklærerforening, 2006
159 pp., illus.
ISBN 87-7612-239-5
DKK 240

Faget *sang* i den danske almueskole, som det blev udviklet ned gennem 1800- og 1900-tallet, er den historiske basis for store dele af nutidens musikpædagogiske landskab, og ikke mindst for skolefaget *musik* som det ser ud i dag. En samlet fremstilling af skolesangshistorien er,

trods tilløb, desværre aldrig blevet realiseret, og det er derfor meget velkomment at cand. pæd. Lissa Nicolajsen har samlet sin tidligere artikelserie i *Dansk Sang* om dette vigtige emne til den foreliggende bog. Det er en indbydende publikation med dejligt læselige typer og et glimrende billedmateriale. Forfatteren gennemgår på en levende og redelig måde sang og musikplacering i dansk skolevæsen fra tiden før almueskoleloven 1814 og til omkring 1900. Primære kilder er anvendt (lovstof, regulativer, sanginspektør-indberetninger etc. – foruden sangbøger) såvel som en ret fyldig litteratur centreret omkring det pædagogiske og skolehistoriske (rækken af publikationer kunne dog med fordel være udvidet med en række relevante specialer og publikationer fra Aarhus Universitet).

Kapitel 1 skildrer forhistorien: de tidlige skoletyper, den store skolekommissions arbejde, impulserne fra den progressive internationale pædagogik, J.A.P. Schulz' afgørende og langtrækkende indflydelse i dansk musik, og H.O.C. Zincks idealistiske mere end realbetonede indsats for seminarieundervisningen. Zincks udtalelse "Ej blot til Lyst fik Mennesket Syngeevner ..." er sat som motto for bogen.

I kapitel 2, "Mellem to skolelove 1814-1899", har forfatteren haft den storartede idé at 'grave' i et lokalområde, Kundby sogn, for at efterspore hvordan lovene udmøntedes i et enkelt sogns skoler – en lærerig og interessant undersøgelse, der ikke nok kan anbefales til efterfølgelse. Herefter skildres udviklingen i resten af århundredet, fra den ressourcemæssigt skræbete begyndelse over det berygtede europæiske spareprogram "den indbyrdes undervisning" eller "Lancasterske metode" og til tiden efter 1859, hvor oprettelsen af sanginspektørembedet bringer mere styr på sangundervisningen ud over landet – og betydelig magt til den siddende inspektør. Her er inspektionens resultater grundigt præsenteret ud fra A.P. Berggreens, Viggo Sannes og J.H. Nebelongs indberetninger til ministeriet. Løbende præsenteres de mange skolesangbøger som udgives i perioden, med Berggreens skolesangsværk i 14 hæfter 1834-76 som langt det vægtigste. Vi følger også de pædagogiske systemers historie, herunder ciffer-systemerne, disse velmente alternativer til den svære nodelæsning, som dog aldrig fik virkelig succes. Forholdet til de grundtvigske friskoler og til den grundtvigske fællessang kommer uvægerligt ind i billedet i århundredets sidste tredjedel. Sluttelig gør forfatteren status over de opnåede resultater set i forhold til de oprindelige intentioner bag skolelovene og sammenfatter "væsentlige træk" ved landsbyskolens sangundervisning i perioden. Det sker i en række punkter som hun selv kalder "uprioriterede stikord", under overskrifterne *Autoriteterne*, *Befolkningen omkring landsbyskolen* og *Landsbyskolens lærere* (s. 142-44).

Bogen skal naturligvis vurderes på de præmisser der ligger i at den primært er en håndbog for folkeskolens musikundervisning. Men når der nu er gjort så grundigt og formidlingsmæssigt udmærket et stykke arbejde, kunne man have ønsket sig – ikke tyngende teori eller lange udredninger, men et lidt bredere *perspektiv*, både ud i samfundets politiske og kulturpolitiske historie, som denne specifikke historie er en del af, og ud i andre dele af det omkringliggende musikliv, først og fremmest kirkesangsområdet. Det er nemlig svært at få en helt klar forståelse af de idémæssige modsætninger, der så markant træder frem i bogens stof, også i de afsluttende "stikord", hvis ikke skolesangens forskellige retninger betragtes som led i det større mønster af stridende politiske og dannelsesmæssige fløje i 1800-tallets Danmark. Skolehistorikeren Joakim Larsen betragtede selv skolehistorien i 1800-tallets anden halvdel i dette lys – og havde valgt side *imod* den 'alternative' grundtvigske bevægelse, for den officielle, borgerligt prægede skole. Det politiske liv, kultur- og undervisningspolitik, de folkelige bevægelser på land og i by, fællessangen i befolkningen, kirkesangen, skolesangen og i høj grad sanginspektionen – alt afspejler disse grundlæggende modsætninger i denne periode. Forfatteren har valgt en tilgang meget tæt ind til sit emne, ofte med beskedne eller, efter denne anmelders mening, rigeligt venlige og forsigtige formuleringer (fx s. 120 om hhv. Weyses,

Berggreens og Rungs talenter som komponist!). Det er jo ikke usympatisk, men kan også sløre visse forhold, fx Berggreens bedrevindende magtdemonstrationer, Viggo Sannes felttog mod den grundtvigske sang – og i hvor høj grad skolesangen i det hele taget var en kampplads. Det gjaldt også selve projektet: at erstatte almuens visesang med en anden sangkultur, jf. forfatterens egen formulering om “stor afstand mellem familiens hverdagsmusk og den sang, barnet blev præsenteret for i skolen” (s. 142).

Trods det her anførte må man ønske bogen stor udbredelse. Forfatteren bebuder en opfølgning som bl.a. skal vise hvordan nutidens musikundervisning er præget af arven fra 1800-tallet, og det må hilses særdeles velkomment.

Kirsten Sass Bak

Frank Büchmann-Møller, *Someone to watch over me.*

The Life and Music of Ben Webster

Jazz Perspectives, 11

Odense: University Press of Southern Denmark / Ann Arbor: University of Michigan Press, 2006, 369 pp., illus.

ISBN 87-7674-133-8 / 978-0-472-11470-2

DKK 279 / USD 32,50

Det er næsten en naturlov, at ægte jazz-aficionados også er passionerede pladesamlere. Herhjemme gælder det fx Erik Wiedemann, Arnvid Meyer, Karl Emil Knudsen, Thorbjørn Sjøgren og Frank Büchmann-Møller, og alle har de ud af denne samlermani skabt sig karrierer, der har gjort dem kendte langt ud over landets grænser. De har markeret sig hver på sit område, Wiedemann som forsker, Meyer som organisatorisk ildsjæl og leder af jazzcentret i Rønnede og Knudsen som pladeproducent (Storyville). Sjøgren og Büchmann-Møller er begge bibliotekarer af uddannelse og erhverv, og førstnævntes diskografier over bla. Ben Webster, Dexter Gordon, Sonny Rollins, Duke Jordan og Chet Baker har været med til at give Danmark en førerposition inden for det internationale jazzdiskografiske arbejde.

Büchmann-Møller er primært kendt for sit tobindsværk fra 1990 om tenorsaxofonisten Lester Young, der bestod af biografien *You just fight for your life* og den omfangsrige, kommenterede diskografi *You got to be original, Man!* En af Amerikas førende jazzforskere, Lewis Porter, har ved flere lejligheder fremhævet netop dette værk som et mønstereksempl på den biografiske/diskografiske monografi inden for jazz. Og samme Porter er redaktør af serien Jazz Perspectives, hvori Büchmann-Møllers nye bog indgår.

Büchmann-Møller har barslet med endnu en gedigen biografi over en af jazzens store tenorsaxofonister, nemlig Ben Webster, med titlen *Someone To Watch Over Me, The Life and Music of Ben Webster*. Baggrunden for udgivelsen er kort fortalt den, at Statens Musikråd i 1997 – i forbindelse med lukningen af *Det Danske Jazzcenter* i Rønnede – overførte en del af centrets store arkivsamling til Odense Universitetsbibliotek. Denne samling indeholdt bl.a. Ben Websters fonogrammer, herunder privatoptagede acetater og spolebånd, samt fotos og andet memorabilia, som blev samlet sammen gennem en lang og virksom karriere. Det blev Büchmann-Møller, der fik ansvaret for registreringen af samlingen, og det er altså dette arbejde, som nu efter mange år er mundet ud i udgivelsen af den nye Webster-biografi.

Selvom biografien – ligesom Lester Young-biografien – er popularvidenskabelig i sin fremstilling, så lever den op til samme gedigne, videnskabelige standarder som forgængeren. Büchmann-Møller redegør detaljeret for Websters liv og karriere, fra barndommen i Tom Pendergasts Kansas City med det blomstrende natte- og musikliv til de sidste år i Europa,